

Poemsਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ
 ਜਿੱਥੇ ਖਿੜਿਆ ਇੱਕ ਗੁਲਾਬ ।
 ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ
 ਕਾਲੂ ਘਰ ਇੱਕ ਜਨਮਿਆ ਬਾਲ ।
 ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ, ਜਜ਼ਬੇ ਸੁੱਚੇ
 ਤਨ ਨਿੱਕੇ ਵਿੱਚ ਦਾਈਏ ਉੱਚੇ ।
 ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਨਾਮ
 ਜਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਇੱਕ ਸੰਗਰਾਮ ।
 ਵਿੱਚ ਤਲਵੰਡੀ ਜਦ ਸਨ ਬੱਚੇ
 ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਕਈ ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ।
 ਹਰ ਗੱਲ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚ ਹੈ ਜੱਗਦਾ
 ਦੱਸੀਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਹੈ ਲਗਦਾ ।
 ਬੜੇ ਬੜੇ ਚੰਡਾਲ, ਘੁਮੰਡੀ
 ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨੀਚ ਪਖੰਡੀ ।
 ਹੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ
 ਬਣੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ।
 ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੋਏ ਜਵਾਨ
 ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਅਨੇਕ ਮਹਾਨ ।
 ਇੱਖ ਦਿਨ ਆਪ ਲਹੌਰੋਂ ਚੱਲ
 ਤੁਰ ਪਏ ਏਮਨਾਬਾਦ ਦੇ ਵੱਲ ।
 ਏਮਨਾਬਾਦ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਦ ਆਏ
 ਲਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਡੇਰੇ ਲਾਏ ।
 ਲਾਲੇ ਸੀ ਕਿਰਤੀ ਤਰਖਾਣ
 ਸੁੱਚੀ ਸਜਰੀ ਲੈ ਮੁਸਕਾਨ ।
 ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਸੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ
 ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਪੇਟ ਸੀ ਭਰਦਾ ।
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਘਰ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ
 ਲੋਕੀਂ ਭਾਗੋ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰਦੇ ।
 ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਉੱਥੇ ਦਾ ਹਾਕਮ
 ਠੱਗੀ ਕਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਦੱਮ ।
 ਮਿਹਨਤੀਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਮਾਰੇ
 ਆਪਣੇ ਉੱਚੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰੇ ।
 ਜ਼ਾਲਮ ਤੇ ਵੱਡਾ ਹੰਕਾਰੀ
 ਉਸ ਤੋਂ ਜਨਤਾ ਤੰਗ ਸੀ ਸਾਰੀ ।

ਵੱਢੀਖੋਰ ਸੀ ਤੇ ਵੱਡਾ ਠੱਗ
 ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਕਰਾਇਆ ਯੱਗ ।
 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਉਸ ਸਦਵਾਇਆ
 ਪਰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੱਦਾ ਨੁਕਰਾਇਆ
 ਖਿੱਝ ਡਾਢੀ ਭਾਗੋ ਨੂੰ ਆਈ
 ਤੁਰੰਤ ਭੇਜਿਆ ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ।
 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਕੋਲ
 ਪੁੱਛਿਆ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲ ।
 'ਭੋਜਨ ਖਾ ਕੇ ਸ਼ੂਦਰ ਦੇ ਘਰ
 ਕੀਤਾ ਮੇਰਾ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਾਦਰ ।
 ਉਧਰ ਸੁੱਕੇ ਟੁੱਕਰ ਸੁਆਹ
 ਇੱਧਰ ਪੂਰੀ ਖੀਰ ਕੜਾਹ ।
 ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਉਂ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਆਏ
 ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਸਤਾਏ ।'
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ
 'ਮੈਂ ਯੱਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।
 ਤੂੰ ਏਂ ਹਾਕਮ ਬੇਪਰਵਾਹ ।
 ਇਹ ਜੋ ਤੇਰੇ ਖੀਰ ਕੜਾਹ ।
 ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਖਾ ਕੇ ਰਿੱਧੇ
 ਲੋਕ ਨਾ ਜਾਨਣ ਭੋਲੇ ਸਿੱਧੇ ।

ਆਪਣਾ ਦਰਦ

ਉਸ ਦੀ ਹੱਸਤੀ ਸੂਰਜ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ,
 ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅੱਗ ਦਾ ਨੂਰ ਕਰੇ ।
 ਉਸ ਲਈ ਧਰਤੀ ਬਣਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਜਿਹੀ,
 ਜੋ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਨ ਚੋਂ ਪੀੜਾਂ ਦੂਰ ਕਰੇ ।
 ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ,
 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰੇ ।
 ਤੋੜੇ ਸਖਤ ਜੰਜੀਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟੁੱਟ ਜਾਏ,
 ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਗੱਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰੇ ।
 ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਨਣ ਕੀਤਾ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਤੇ,
 ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਹਾਲੇ ਅੰਨ੍ਹੇਰਾ ।
 ਦੁੱਖ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਮਿਹਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸੀਂ,
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਬਥੇਰਾ ਹੈ ।
 ਮੈਂ ਤੇ ਦੀਵਾ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਲਦੇ ਰਹੇ,
 ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜੇਰਾ ਹੈ ।
 ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਟੱਟਹਿਣੇ ਨਹੀਂ ਡਰਾ ਸਕਦੇ,
 ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਅਗਨੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸੇਰਾ ਹੈ ।
 ਤੀਰਥ ਨਹਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ,
 ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਹੀਂ ।
 ਹੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਬਿਆਈਆਂ ਬਖਸ਼ੇ ਨਾ,
 ਹੋ ਸਕਦੇ ਉਹ ਹੱਥ ਕਦੇ ਬਲਵਾਨ ਨਹੀਂ ।
 ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੋਤੀ ਨਹੀਂ,
 ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੇ ਉਹ ਅੱਥਰੂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ।
 ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਲਾ ਕੇ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਾਂ,
 ਸਾਡੇ ਤੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ।

‘ਮਹਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ’

ਹਰਿਆਲੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ
(ਟੋਲੀ ਗੀਤ)

ਹਰਿਆਲੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ,
ਫੁੱਲ ਹਰਿਆਲੀ ਦੇ,
ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ,
ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਦੇ ।

ਹਰਿਆਲੀ ਜੀਵਨ ਹੈ ।
ਜੀਵਨ ਹਰਿਆਲੀ ਹੈ ।
ਜੀਵਨ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੈ ।
ਜੀਵਨ ਦੀ ਲਾਲੀ ਹੈ ।

ਪੱਤ ਹਰਿਆਲੀ ਦੇ,
ਹਰਿਆਲੀ ਪੱਤਾਂ ਦੀ,
ਸਾਡੀਆਂ ਰੱਖਾਂ ਦੀ,
ਜਿੰਦੜੀ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ।

ਰੁੱਖ ਹਰਿਆਲੀ ਦੇ,
ਹਰਿਆਲੀ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ,
ਅਉਖਦ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ,
ਜ਼ਾਮਨ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ।

ਰੰਗ ਹਰਿਆਲੀ ਦੇ,
ਹਰਿਆਲੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀ,
ਛਣਕਾਰ ਵੰਗਾਂ ਦੀ,
ਧੁਨੀ ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ।

ਇਕ ਕੁੜੀ - ਮੈਂ ਕਿਰਨ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ।
ਮੈਂ ਪੱਤੀ ਹਾਂ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ।
ਮੈਂ ਮਹਿਕ ਖਿਲ੍ਹਾਰਦੀ ।

ਇਕ ਲੜਕਾ - ਮੈਂ ਨੂਰ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ।
ਮੈਂ ਚਾਨਣ ਹਾਂ ਸ਼ਬਾਬ ਦਾ ।
ਮੈਂ ਚਾਨਣ ਖਿਲ੍ਹਾਰਦਾ ।

ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ - ਅਸੀਂ ਬਾਲ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ।
ਅਸੀਂ ਫੁੱਲ ਹਾਂ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ।
ਹੱਸ ਹੱਸ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ,
ਹਾਂ ਮਹਿਕ ਖਿਲ੍ਹਾਰਦੇ ।

ਹਰਿਆਲੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ,
ਫੁੱਲ ਹਰਿਆਲੀ ਦੇ ।
ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ,
ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਦੇ ।

(ਫੁੱਲ)

ਗੀਤ

ਤੈਨੂੰ ਹਾਸਿਆਂ 'ਤੇ
ਜ਼ਖਮ ਵਿਖਾਵਾਂ,
ਜੇ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਆਵੇਂ ਮਿੱਤਰਾ ।

ਸਾਡੇ ਵੇ ਮਹੱਲੇ,
ਲੋਕ ਗਮ-ਖਾਣੇ ਵੱਸਦੇ ।
ਹੰਝੂ ਕਿਰਦੇ ਨੇ,
ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਨੇ ਉਹ ਹੱਸਦੇ ।
ਤੈਨੂੰ ਅਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨੁਹਾਵਾਂ,
ਜੇ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਆਵੇਂ ਮਿੱਤਰਾ ।

ਸਾਡੇ ਵੇ ਮਹੱਲੇ,
ਭਾਵੇਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮਕਾਨ ਐ ।
ਫੇਰ ਵੀ ਮਹੱਲਾ ਸਾਡਾ,
ਪੂਜਣ ਸਮਾਨ ਐ ।
ਬਣੇ ਦਰਦਾਂ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਖਾਵਾਂ,
ਜੇ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਆਵੇਂ ਮਿੱਤਰਾ ।

ਵੇਖੀਂ ਵੇ ਮਹੱਲੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ,
ਕੀ ਸਰਾਪ ਐ ।
ਆਉਂਦਾ ਨਾ ਸਵੇਰਾ ਏਥੇ,
ਰਹਿੰਦੀ ਸਦਾ ਰਾਤ ਐ ।
ਤੈਨੂੰ ਕਾਲਖ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਵਿਖਾਵਾਂ,
ਜੇ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਆਵੇਂ ਮਿੱਤਰਾ ।

ਹੋਇਆ ਕੀ ਜੇ ਕਵੀ ਏਂ ਤੂੰ,
ਸਮਾਂ ਪਹਿਚਾਣਦਾ ।
ਸਾਡਾ ਵੀ ਮਹੱਲਾ ਤੇਰੀ,
ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ।
ਜਿੰਨੇ ਚੁੱਕ ਲਏਂਦਾ ਗੀਤ ਚੁਕਾਵਾਂ,
ਜੇ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ਆਵੇਂ ਮਿੱਤਰਾ ।
(ਪ੍ਰੋ: ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾਦਰ)

ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ

ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਬੇਲੀਓ !
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ।
 ਰੁੱਤਾਂ ਫਿਰੀਆਂ,
 ਨੱਚੀਆਂ ਚੜੀਆਂ ।
 ਫੁੱਲਾਂ ਨੇ ਹੁਣ,
 ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ।
 ਭੌਰਿਆਂ ਲਾਈ ਗੁੰਜਾਰ ।
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਬੇਲੀਓ !
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ।
 ਗੋਂਦਾ ਖਿੜਿਆ,
 ਗੁਲਾਬ ਖਿੜਿਆ ।
 ਕਲੀਆਂ ਦਾ ਹਰ,
 ਗੁੱਛਾ ਖਿੜਿਆ ।
 ਆਇਆ ਨਵਾਂ ਨਿਖਾਰ ।
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਬੇਲੀਓ !
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ।
 ਨਰਗਸ ਨੇ ਅੱਜ,
 ਧੌਣ ਅਕੜਾਈ ।
 ਨਵੇਂ ਘਾਹ ਨੇ,
 ਲਈ ਅੰਗੜਾਈ ।
 ਚੜ੍ਹਿਆ ਰੂਪ ਅਪਾਰ ।
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਬੇਲੀਓ !
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ।
 ਡੋਲੀਏ ਐਸਾ,
 ਰੰਗ ਖਿਲਾਇਆ ।
 ਗੁਲਾਚੀਨ ਨੇ,
 ਸਭ ਮਹਿਕਾਇਆ,
 ਬਾਗ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ।
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਬੇਲੀਓ !
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ।
 ਫੁੱਲਾਂ ਸਾਰੇ,
 ਮਹਿਕ ਖਿਲਾਰੀ ।
 ਮਹਿਕ ਲੱਗਦੀ,
 ਪਿਆਰੀ ਪਿਆਰੀ ।
 ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਏ ਖੁਮਾਰ ।
 ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਬੇਲੀਓ !

ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ।
ਬਹਾਰ ਏਸ ਵਿੱਚ,
ਹੱਸੀਏ ਗਾਈਏ ।
ਫੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਲ,
ਫੁੱਲ ਬਣ ਜਾਈਏ ।
ਦੇਈਏ ਮਹਿਕ ਖਿਲਾਰ ।
ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਬੇਲੀਓ !
ਆਈ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ।